

NEVYRIAUSYBINIŲ VAIKŲ IR JAUNIMO SPORTO ORGANIZACIJŲ FINANSAVIMO GALIMYBIŲ PANAUDOJIMO PATIRTIS

Diana Komskienė, Vilma Čingienė, Evelina Jacikaite

Lietuvos kūno kultūros akademija

Anotacija

Šiame straipsnyje nagrinėjama nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų finansavimo galimybių panaudojimo patirtis. Atliktas interviu su trijų, didžiausias pajamas sukaupiančių Lietuvos sporto organizacijų vadovais. Tyrimo rezultatai parodė, kad pajamos sukaupiamos panaudojant įvairius finansavimo šaltinius, kurių svarbiausi yra nario mokestis ir rėmėjai. Lėšų kaupimas ateityje priklausys ne tik nuo organizacijos vidinių pastangų, bet ir visuomenės brandos ir intereso.

Pagrindiniai žodžiai: nevyriausybiniis sektorius, sporto organizacija, finansavimo galimybės.

Įvadas

Kiekvienos šalies sporto sistemos sukuriama ir teikiama paslaugas galima būtų priskirti valstybiniam, nevyriausybiniam ir privačiam sektoriui. Dažnai skaitoma spaudoje, girdima per televiziją apie nevyriausybines sporto organizacijas – klubus, asociacijas, federacijas, sąjungas, viešąsias įstaigas, tačiau mažai turima informacijos apie jų veiklą, finansavimo šaltinius ir tikslų realizavimo patirtį. Lietuvoje nėra atlikta pakankamai tyrimų apie nevyriausybines sporto organizacijas. Viena vertus, nėra gili organizacijų branda, nors jos veikia apie 20 m., jei skaičiuoti nuo šalies nepriklausomybės atgavimo, kita vertus, kiek sporto sektoriaus specifiskumas, vertinant viso Lietuvos nevyriausybinių organizacijų vystymosi kontekste, atitinka pasiektus rezultatus, t. y. aktyvumo išraiška per suteikiamų paslaugų kiekį ir kokybę, įsavinimą papildomų finansavimo šaltinių, bendradarbiavimo formų ir ryšių išplėtojimo lygmenį ir pan.

Nevyriausybinių sporto organizacijų skaičius nuolat kinta. Pastebima, kad formaliai registruotos organizacijos nevykdo jokios nuostatuose numatytos veiklos arba veikla yra tik palaikomojo pobūdžio. Todėl kyla nemažai klausimų: kokios yra šio neveiklumo priežastys? Kas sąlygoja organizacijų pasyvumą? Kas lemia negebėjimą sutelkti jėgas siekti užsibrėžtų tikslų? Tai aktualu norint suprasti ir įvertinti organizacijų būties realybę, tačiau tai nėra tiesioginis šio straipsnio tikslas. Šiame tyrime siekiama pažvelgti į nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų, besirūpinan-

čių vaikų popamokiniu užimtumu, veiklos aspektus ir nuolatinį siekį panaudoti visas finansavimo galimybes, siekiant suteikti geresnes sportavimo, aktyvaus poilsio paslaugas, taip pat sąlygas tapti brandžiomis asmenybėmis.

Tema aktuali, nes nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijos turi vienodas finansavimo galimybes. Tačiau ar jomis pasinaudoja? Kasmet atsiranda vis naujų nevyriausybinių sporto organizacijų, tačiau ne visos geba išsilaikyti ar išsamiai vykdyti savo veiklą. Pagrindinė problema – lėšų trūkumas, kuris riboja įstatuose numatytų veiklų realizavimą. Taigi kyla svarbiausia tyrimo problema, kurią galima išreikšti klausimu: kokia yra nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų finansavimo galimybių panaudojimo patirtis? Ypač ši problema aktuali pastaruoju metu, kai dalis nevyriausybinių sporto organizacijų dėl susiklosčiusios ekonominės situacijos nusprendžia nebeegzistuoti, apriboja savo veiklą arba yra likviduojamos. Tyrimo problema grindžiama trijų didžiausių (turinčių didžiausius biudžetus sporto sektoriaus lygmeniu) vaikų ir jaunimo sporto organizacijų duomenimis.

Tyrimo objektas – Lietuvos nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų finansavimo galimybių panaudojimo patirtis.

Tyrimo tikslas – atskleisti Lietuvos nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų finansavimo galimybių panaudojimo patirtį.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibūdinti nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų finansavimo galimybes.
2. Pateikti nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų finansavimo galimybių panaudojimą.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros šaltinių analizė, interviu.

Teoriniai tyrimo pagrindai

Visuomenėje egzistuojančių organizacijos tikslas – gaminti prekes ir / arba teikti paslaugas. *Chelladurai (2005)*, vienas ryškiausių sporto sektoriaus organizacijų veiklos tyrinėtojų, apibendrinamas Bowman & Jarrett (1996), Keuning (1998), Mooney (1947), Rob-

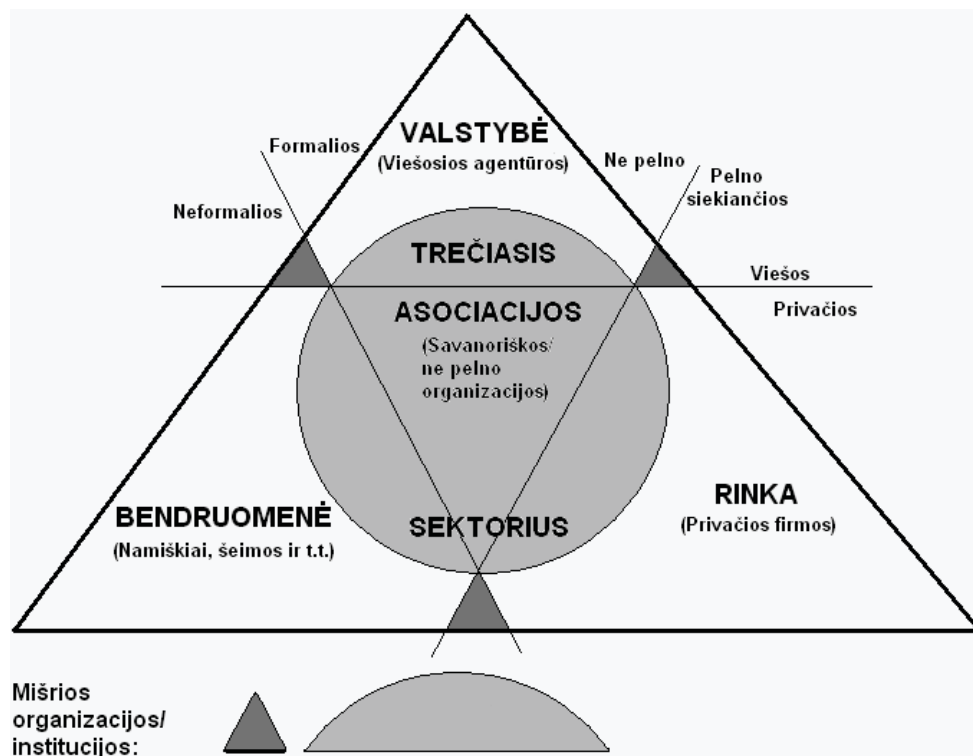
bins, (1990) ir kt. autorių darbus, teigia, kad organizacija – tai: 1) keleto žmonių racionalios veiklos koordinavimas, norint pasiekti tam tikrų bendrų tikslų, dalijantis darbus ir funkcijas, atsižvelgiant į darbuotojų hierarchiją ir atsakomybę; 2) tikslų įgyvendinimo kooperatyvas, kuriame dalyviai sąmoningai pradeda tarpusavio santykius ir kartu dirbti siekiant bendrų tikslų; 3) kiekvienas žmonių susivienijimas siekiant bendrų tikslų; 4) organizacija yra sąmoningai koordinuojama socialinė grupė, su palyginti aiškiais ribomis, kurių tikslas – nuolat siekti bendro tikslo ar tikslų. Išskiriami du organizacijų tipai – pelno siekiančios ir nesiekiančios pelno organizacijos. Nevyriausybinių organizacijų (NVO) – laisva piliečių valia įkurta formali ar neformali organizacija (angl. *Non-governmental Organization*), kuri siekia tarnauti visuomenės ar jos grupių labui, nesiekia pelno ir tiesioginio dalyvavimo valdant valstybę (*Praktinis vadovas Lietuvos NVO*, 1998). James (1987) teigia, kad „NVO yra savanoriškos organizacijos, teikiančios visuomenines gėrybes ir paslaugas, jų gautas pelnas negali būti paskirstomas organizacijos nariams bei valdybai“ (p. 397–415). Osbornas (2001) nevyriausybines organizacijas apibūdina kaip savanoriškas ne pelno organizacijas, išryškindamas organizuotos veiklos savanoriškumą.

Skirtingų šalių mokslininkai Uhlin (2004), Vanhanen (2002), Diamond (2002), Held (2000) teigia, kad svarbiausia demokratijos prielaida yra pilietinės visuo-

menės gebėjimas mobilizuotis. Pabrėžiama, kad nėra taip svarbu užtikrinti, kad kiekvienas pilietis aktyviai dalyvautų politiniame procese, tačiau kiekvienas turi turėti tokią galimybę. Praktinėje veikloje pastebima, kad pilietinei visuomenei siekiant dalyvauti politinėje, socialinėje, ekonominėje ar kultūrinėje arenoje būtina pasitelkti nevyriausybines organizacijas, kurių veikla padeda įgyvendinti pilietinės visuomenės idėjas (Mačiukaitė-Zvinienė, 2008). NVO iš esmės yra modernus reiškinys, nors nepriklausomas nuo valstybės labdaros ir bendruomeninės organizacijos egzistuoja jau daugelį amžių. Jis siejamas su pilietinių teisių išsiplėtimu Europoje ir Amerikoje (Tocqueville, 1996).

Lietuvos įstatymų numatyta tvarka veikia šie nevyriausybinių organizacijų tipai: asociacijos, labdaros ir paramos fondai, profesinės sąjungos, bažnyčios ir religinės organizacijos, daugelis viešųjų įstaigų.

Gana plačiai pastaruoju metu pradėtas vartoti *trečiojo sektoriaus* terminas, pagrįstas organizacijų suskirstymo į tris sektorius koncepcija: pirmasis – valdžia, savivalda ir jų institucijos, antrasis – privataus verslo subjektai, trečiasis – nevyriausybinių organizacijų. Taigi NVO yra trečiojo sektoriaus organizacijos. Pasak Lunaria (1998) (žr. 1 pav.), sociologai trečiojo sektoriaus organizacijas įvardina „tarp visuomenės, ekonomikos ir politikos, tarp individų, visuomenės ir solidarumo principo, tarp socialinių poreikių ir autonominės organizacijos“ (Šiaudvytis, 2005).

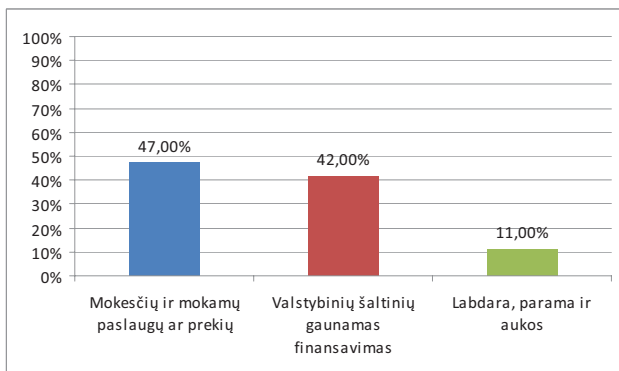

1 pav. Trečiojo sektoriaus schema

Šaltinis: Lunaria, 1998.

Trumpiau tariant, trečiasis sektorius apima visas sritis: tiek bendruomenes (namiškius, šeimas), tiek rinkas (privačias firmas), tiek valstybę (viešąsias agentūras) ir, žinoma, savanoriškas ne pelno organizacijas.

Apibendrinant galima teigti, kad nevyriausybinių organizacijų (NVO) – tai grupė žmonių, siekianti bendrų tikslų, dažniausia padedanti įgyvendinti pilietinės visuomenės idėjas ir pagal veiklos kryptis apimanti kultūros ir poilsio, švietimo ir tyrimų, sveikatos apsaugos, aplinkosaugos, plėtros ir būsto, teisės, atstovavimo interesams ir politikai, filantropijos ir savanorių veiklos plėtros, tarptautinės teisės, religijos, verslo ir profesinių organizacijų sektorius.

2 pav. Ne pelno sektoriaus gaunamos pajamos Centrinėje ir Rytų Europoje (Ilgius, 1999)

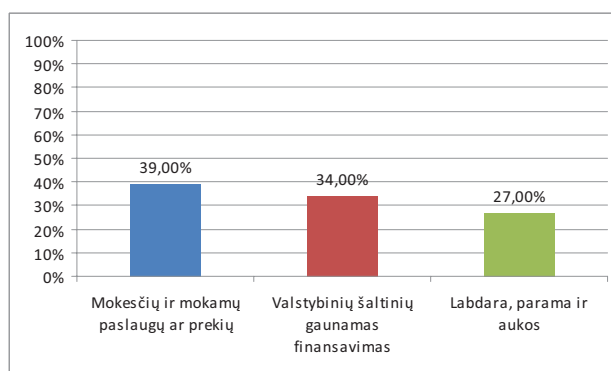
Visuomenėje nusistovėjusi nuomonė, kad daugelis lėšų gaunama iš labdaros ir paramos, tačiau šie duomenys tai paneigia. Matyti, kad Centrinėje ir Rytų Europoje labdara ir parama sudaro didesnę NVO pajamų dalį nei likusioje pasaulio dalyje. Deja, kokia situacija yra Lietuvoje, nežinoma iki šiol. Ji nebus žinoma tol, kol kuris nors rėmėjas ar filantropas tokio tyrimo neužsakys (Ilgius, 1999).

Europos komisijos komunikatas pateikia labiau išskaidytus tyrimų duomenis, kurie parodė vidutinišką Europos ne pelno sektoriaus pajamų šaltinių išdėstymą (žr. 3 pav.) (NIPC, 2001). Apibendrinant pateiktų tyrimų duomenimis galima teigti, kad NVO pagrindiniai pajamų šaltiniai Europoje yra valstybės subsidijos, mokesčiai už paslaugas, teikiamas nariams, labdara, parama, aukos.

Palyginus pateiktus tyrimus matyti, kad didžiausias skirtumas tarp Europos šalių ir Lietuvos NVO pajamų šaltinių yra gaunamos lėšos iš tarptautinių programų. Lietuvoje iš to gaunamos didžiausios pajamos, Europoje tai sudaro 8 kartus mažesnę pinigų dalį. Daugelis kitų Europos valstybių jau senokai pačios tapo „donorėmis“. Reikia nepamiršti, kad ateis laikas, kai ir Lietuva turės tapti „donore“. Jau nuo 2004 m. pradėta dalį biudžeto lėšų skirti skurstančioms šalims.

Kaip ir visoms organizacijoms, taip ir nevyriausybinių organizacijų veiklai reikalingi tiek žmogiškieji, tiek techniniai-materialiniai, tiek finansiniai ištekliai. Neretai kyla klausimas, iš kur nevyriausybinių organizacijų gauna lėšų savo veiklai vykdyti, juk valstybė nėra pajėgi suteikti paramą visoms NVO?

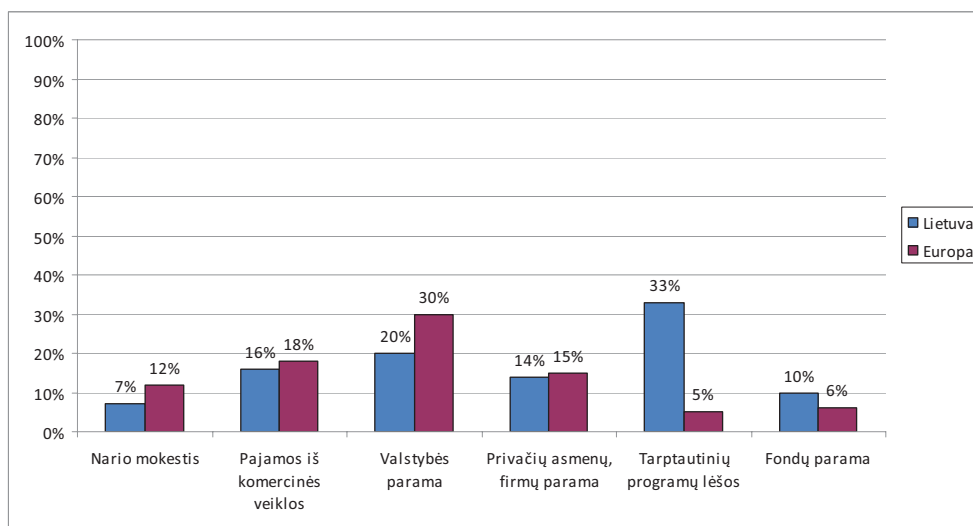
1995 m. JAV Johns Hopkinso universiteto mokslininkai atliko tyrimus, kurių metu buvo norėta išsiaiškinti, kaip pasiskirsto ne pelno sektoriaus pajamos, išvedus viso pasaulio vidurkį (žr. 2, 3 pav.) (Ilgius, 1999).

3 pav. Ne pelno sektoriaus gaunamos pajamos (Ilgius, 1999)

Be to, pastebima, kad Europoje didesnis valstybės indėlis remiant NVO nei Lietuvoje. Šalyje privачios lėšos nesudaro didelės nevyriausybinių organizacijų pajamų dalies.

Šie duomenys rodo tokią situaciją, kai, viena vertus, NVO, kurios skelbiasi esą nevalstybinės, ypač priklauso nuo valdžios finansavimo, kita vertus, pusę jų lėšų sudaro pajamos už paslaugas. Tai rodo jų supanašėjimą su privačiomis įstaigomis, galiausiai labdara, t. y. finansavimas, kuris labiausiai atitinka pilietinius NVO siekius, vidutiniškai sudaro tik dešimtadalį visų nevyriausybinių organizacijų gaunamų lėšų. Kyla pavojus, kad nevyriausybiniams organizacijoms dalyvaujant socialinių paslaugų teikimo rinkoje, jos mažai kuo skirsis nuo viešojo arba privataus sektoriaus įstaigų ir praras savo patrauklumą kaip savanoriškos veiklos bazė ir filantropijos objektas. Šiuos reiškinius galima paaiškinti tuo, kad visuomenės labdara nevyriausybiniams organizacijoms taip pat įgyja rinkos pobūdį: NVO vykdo viešųjų ryšių kampanijas lėšoms pritraukti, privataus sektoriaus parama nevyriausybiniams organizacijoms teikiama vaikantis mados, savanoriškas darbas atliekamas ne reguliariai, o progai pasitaikius (Bode, 2003, cit. iš: Harney, 2009).

4 pav. Europos ir Lietuvos ne pelno sektoriaus pajamų šaltiniai

Šaltinis: NVO informacijos ir paramos centro biuleteniai, 2001, 2005.

Valstybės parama nevyriausybinėms organizacijoms gali būti dviejų rūšių: tiesioginė ir netiesioginė. Bullain ir Toftisova (2006) nurodo tokias tiesiogines dotacijų rūšis:

1. Subsidijos, kurios gali būti skiriamos bendroms veiklos išlaidoms arba specifiniam projektui įgyvendinti. Jas skiria valstybės institucijos atskiru administraciniu sprendimu.
2. Grantai, kurie panašūs į subsidijas, bet skiriami per atvirą konkursą dažniausia projektams, atitinkantiems valstybės vykdomą viešąją politiką, įgyvendinti. Jie gali būti atsitiktiniai, trumpalaikiai arba ilgalaikiai. Ši pagalba nevyriausybinėms organizacijoms forma taikoma daugelyje ES šalių – tiek senųjų, tiek naujųjų.
3. Viešųjų paslaugų pirkimas, kai valdžios institucijos skelbia konkursus viešosioms paslaugoms teikti, o nevyriausybinių organizacijų, dalyvaujančių juose, teikia tas paslaugas. Nors ši forma plačiai paplitusi, tačiau jos taikymas yra problemiškas dėl nepakankamų pilietinės visuomenės organizacijų išteklių.
4. Normatyvinė parama ir čekių sistema. Pagal šiuos modelius nevyriausybinių organizacijų gauna atlygį už teikiamas viešąsias paslaugas, pvz., švietimo srityje. Tai panašu į viešųjų paslaugų pirkimą, bet vartotojai turi teisę rinktis, kurių tiekėjų paslaugomis naudotis.
2. Pajamų mokesčių lengvatos. Lengvatos pilietinės visuomenės organizacijų gaunamoms pajamoms taikomos daugelyje ES šalių. Jos gali būti taikomos atsižvelgiant į organizacijų rūšis (tik kai kurioms organizacijoms, pvz., tik toms, kurios atstovauja bendrajam viešajam interesui) arba į gaunamų pajamų rūšis.
3. Mokesčių lengvatos asmenims, užsiimančioms filantropija, dažniausia būna dviejų rūšių: atskaitymai nuo mokesčio bazės, t. y. iš apmokestintų pajamų atimama dalis, kurias aukotojas skyrė filantropijai, ir atskaitymai iš sumokėto mokesčio sumos, t. y. nuo turimos sumokėti mokesčio sumos atskaitoma filantropinėms reikmėms skirta aukotojo suma.
4. „Procentinės mokesčio dalies skyrimo“ mechanizmas leidžia skirti tam tikrą pajamų mokesčio dalį įvairioms organizacijoms (dažniausia tai būna vienas ar keli procentai nuo atlyginimo). Šis mechanizmas pirmą kartą Vidurio ir Rytų Europoje buvo įdiegtas Vengrijoje 1996 m. Tačiau pastebėta, kad jo sukūrimas skatina valdžios institucijas atsisakyti kitų nevyriausybinių organizacijų rėmimo būdų, kas buvo padaryta Lietuvoje.

Netiesioginės dotacijos rūšys, kaip nurodo Bullain ir Tafisova (2006), yra šios:

1. Viešosios nuosavybės naudojimas lengvatinėmis sąlygomis. Pagal šią dotacijų formą pilietinės visuomenės organizacijos veltui arba už mažesnius tarifus gauna patalpas, vietą susitikimams ir pan.

2005 metų kovo 24 d. patvirtintame LR Vyriausybės 2004–2008 m. programos priemonių plane pirmą kartą atskira skiltimi išskirta Jaunimo politika (11. LR Vyriausybės programos dalis). Šioje LR Vyriausybės programos dalyje viename punktų įtvirtinta nuostata: „11.4. Didinti jaunimo organizacijų teikiamų projektų finansavimą“ (*Nacionalinės plėtros institutas*, 2006).

Galimi du būdai finansuoti jaunimo nevyriausybinių organizacijų veiklą: projektinės veiklos finansavimas ir programinės veiklos finansavimas. Programa apibūdinama kaip ilgalaikis darbas, vienos ar ke-

lių institucijų, organizacijų veiksmų visuma, jungianti nuo kelių iki keliolikos atskirų projektų. Projektas nušakomas kaip tikslinė jaunų žmonių grupės ar jaunimo organizacijos veikla, kuri apibrėžta pasirengimo ir įgyvendinimo terminų, tikslų, finansavimo šaltinių, vykdytojų ir dalyvių. Lietuvoje vyrauja projektinis jaunimo organizacijų veiklos finansavimas tiek nacionaliniu, tiek savivaldybių lygmeniu. Savivaldybės lygmeniu daugiausia dėmesio skiriama organizacijų atstovų informavimui apie įvairių fondų skelbiamus projektų finansavimo konkursus, skatinama juose dalyvauti. Savivaldybių biudžetuose numatyta suma jaunimo projektų finansavimui yra pernelyg maža. Dažnai organizacijų projektus savivaldybė remia tik iš dalies (papildomas finansavimas) ir dažniausia yra kompensuojamos tik veiklos išlaidos. Atlyginimams ir patalpoms išlaikyti lėšos yra neskiriamos arba jų skiriama labai mažai. Pastebėtina, kad projekcinio finansavimo tikslas – finansuoti jaunimo projektus, kurie turi aiškią pradžią ir pabaigą, yra orientuoti į konkrečios problemos sprendimą ir vykdoma veikla turi užtikrinti greitą ir aiškų poveikį, o tokios veiklos tęstinumas nebūtinai turi būti užtikrinamas (*Nacionalinės plėtros institutas*, 2006).

Tyrimo metodologija

Tyrimui atlikti pasirinktas kokybinis interviu tyrimo metodas, nes kokybinis tyrimas yra suvokimo procesas, kuris grindžiamas individualiomis metodologinėmis žmonių socialinių problemų tyrimo tradicijomis. Tyrėjas sukonstruoja kompleksinį, holistinį paveikslą, analizuoja žodžius, išsamiai perduoda respondentų požiūrius ir atlieka tyrimą natūralioje aplinkoje (Luobikienė, 2000). Tyrimo loginė eiga – pagrįsto proceso žingsniai (Wright, 2006).

Interviu atliktas su trijų didžiausių pajamų atžvilgiu Lietuvos nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų vadovais ir atsakingais už finansavimą asmenimis (rinkodaros vadovais, vadybininkais). Visos nevyriausybines sporto organizacijos turi viešosios įstaigos juridinį statusą ir teikia populiariausių šalyje sporto šakų paslaugas: dvi atstovauja krepšiniui, trėčia – futbolui. Bendras sportuojančių vaikus skaičius yra didesnis nei 2000 (LSIC, 2009), arba 4,5 proc. nuo bendro užimtų vaikų ir jaunimo skaičiaus valstybinėse sporto mokymo įstaigose.

Tyrimo rezultatai

Tyrimo rezultatai parodė, kad nors respondentai pakankamai tiksliai apibūdino nevyriausybinių organizacijų sampratą, tačiau visi daugiausia akcentavo organizacijos finansavimo šaltinius, o ne veiklos tikslus: „*NVO – tai nesiekianti pelno organizacija, kuri pati ieškosi finansavimo šaltinių, negauna pinigų iš valstybės*“. Juk NVO pirmiausia siejama su savanoriškomis organizacijomis, teikiančiomis visuomenines gėrybes ir paslaugas. Jų įkūrimo tikslai yra socialiai reikšmingi bendruomenei.

Tokius interviu dalyvavusių organizacijų darbuotojų atsakymus būtų galima sieti su tiek literatūroje, tiek interviu metu išsakyta nuomone, kad „*pastaruoju metu daugelis NVO nevengia prašyti finansavimo iš valstybės*“, o kartu pabrėžiama, kad valstybė nežymiai prisideda prie jų tikslų realizavimo. Pastebima paradoksali situacija, kai organizacijos didžiuojasi savo nepriklausomybe ir savarankiškumu, o kartu siekia valstybės paramos, taip išsipareigodamos įgyvendinti valstybės tikslus ir lūkesčius. Kartu gaunamas argumentuotas respondentų paaiškinimas: „*Nevyriausybines sporto organizacijos išugdo vienus geriausių Lietuvos sportininkų. Pati valstybė deda dideles viltis į jaunuosius sportininkus, tad NVO pradėjo vis daugiau prašyti pagalbos iš valstybės*“. Tenka pripažinti, kad tyrime dalyvavusios nevyriausybines organizacijos sukuria geresnes sporto paslaugų suteikimo sąlygas nei valstybinės sporto mokymo įstaigos. Privačių iniciatyvų iniciatyva įkurtos organizacijos turi šiuolaikiškesnę infrastruktūrą, modernesnę inventorių ir kvalifikuotesnį personalą. Taigi išsiplečia vartotojo sporto paslaugų pasirinkimo galimybės, o jo elgseną pirmiausia lemia kokybiniai kriterijai.

Interviu dalyviai pabrėžia, kad visuomenei vis dar stinga žinių apie nevyriausybinių organizacijų veiklą. „*Manau, kad daugelis piliečių turi susiformavusią nuomonę, kad didelės sporto mokyklos gauna didelius finansavimus. Tačiau jie nepaskaičiuoja, kad mums tenka išlaikyti didelius pastatus, gerus trenerius, kitą personalą*“.

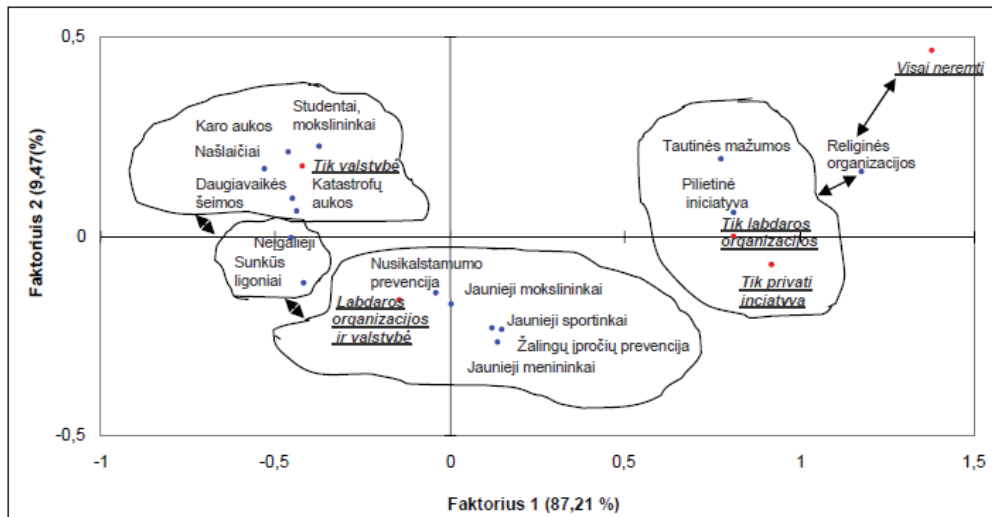
Vaidelytė (2007) atskleidžia visuomenės požiūrį į valstybės vaidmenį finansuojant nevyriausybines organizacijas. 2003 m. atliktas kokybinis tyrimas „*Filantropijos kultūra Lietuvoje*“, kurio metu atlikta 10 pusiau struktūruotų giluminių interviu su filantropijos ekspertais. Respondentai buvo pasirinkti atsižvelgiant į jų patirtį ir kompetenciją filantropijos arba su ja susijusios srities veikloje, taip pat į jų filantropijos poziciją (donoras, tarpininkas, gavėjas). Atlikti tyrimai atskleidė gana netikėtus rezultatus: jų manymu, tik labdarinių organizacijų iniciatyvai turėtų būti paliktas sportas ir religinės bendruomenės. Pagrindines socialines sritis (mokslo, sveikatos apsaugą, švietimą) buvo siūloma išskirtinai palikti valstybės iniciatyvai. Įdomu pastebėti, kad tokia viešojo nuomonė iš esmės skiriasi nuo pokomunistinės Lietuvos realijų, kurioje, kaip minėta, daugiausia remiama sritis buvo sportas, o socialinės apsaugos sritims skiriama gana nedaug dėmesio. 1 pav. pateiktas respondentų pasiskirstymas dėl valstybės ir filantropijos įtakos pagal paramos sritis, kur jaunųjų sportininkų ugdymas priskiriamas labdaros organizacijų ir valstybės rėmimo sferai (Vaidelytė, 2007).

Apklaustųjų nuomone, mėgėjišką sportą, kuris apima ir vaikų sportą, turi remti tik privačios iniciatyvos, nors, statistikos duomenimis, Lietuvoje privačios iniciatyvos sudaro vos daugiau nei 6 proc. NVO

pajamų. Gaunant tokias pajamas, NVO išsilaikyti yra pakankamai sudėtinga. Vėlgi išryškėja nuomonė, kad vaikų ir jaunimo užimtumas yra tik privačių asmenų interesas. Pasigendama tinkamo požiūrio ir jaunosios kartos ugdymo atsakomybės.

Dauguma respondentų išsakė gana kritišką požiūrį į lūkesčius, kad dauguma socialinių sričių ir grupių turi rūpintis valstybė. Taip pat buvo pastebėta, kad privačiai individo iniciatyvai ir jos veikiamai sociali-

nei gerovei daugiau reikšmės teikė tarpininkai ir gavėjai, t. y. tos filantropijos veikėjų grupės, kurios gauna lėšų. Tai gali būti ne tik liberalių pažiūrų, bet ir nusivylimo valstybės socialine politika padarinys. Kai kurie respondentai teigė, kad dominuoja privati iniciatyva, tačiau taip yra dėl valstybės pasyvumo, jos iniciatyvos trūkumo, kartu jie pabrėžė efektyvios valstybės socialinės politikos svarbą ne tik socialinei politikai, bet ir privačiai filantropinei iniciatyvai plėtotis.

5 pav. Respondentų nuomonių pasiskirstymas dėl valstybės ir filantropijos įtakos pagal socialines grupes (korespondencinė analizė)

Šaltinis: Vaidelytė, 2007.

Lygindami atlikto filantropijos ir tyrimo rezultatus, galima teigti, kad nevyriausybinių sporto organizacijų, suvokdamos savo vietą ir reikšmę vaikų ir jaunimo ugdymo ir užimtumo procese, yra pasiryžusios nuolat informuoti visuomenės narius apie savo veiklą, telkti bendruomenę sprendžiant aktualius jaunosios kartos užimtumo klausimus. Tačiau, respondentų nuomone, visuomenės požiūris į organizacijų veiklą yra pakankamai ribotas, trūksta tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo ryšiais grįstų santykių: „Visuomenė pati nesidomi, kas vyksta aplink ją, neretai net patys tėvai, kurių vaikai sportuoja mūsų mokykloje, nesidomi, kaip mes laikomės. Jie tik mechaniškai atveda savo vaiką ir jį pasiima po užsiėmimų“.

Respondentai taip pat pabrėžė vertybinį jaunimo ugdymo aspektą: „Sportuodami ar užsiimdami kitomis veiklomis, jie ne tik gauna naujų žinių, tačiau mokosi bendrauti, yra užimti, skatinami nuolat tobulėti. Jiems yra ugdomos tokios savybės, kaip: atsakomybės jausmas, ryžtas, kovojimas, bendruomeniškumo jausmas. Juk vaikystėje suformuotas požiūris ir įdiegtos vertybės lemia mūsų ateitį. Pati bendruomenė nori matyti aktyvius, imlius, atsakingus visuomenės atstovus, tad turėtų prisidėti prie jų ugdymo“.

Visi respondentai pabrėžė, kad organizacijos siekia didesnio visuomenės susidomėjimo jų veikla: „Jei

dažniau būtų parodomas sporto organizacijų darbas, jų pasiekti rezultatai, tai ir visuomenė kitaip žvelgtų į jas, ir galbūt atsiradęs dialogas padėtų tarpusavio bendravimui“. Visuomenės požiūrio svarba yra grindžiama ir viešuoju interesu, nes yra skiriamos šalies, regioninio ar savivaldybės biudžeto, t. y. mokesčių mokėtojų lėšos organizacijų veiklai.

Apibendrinus teorinius šaltinius ir užsienio šalių patirtį, galima teigti, kad nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijos gali gauti pajamų iš: 1. nario mokesčio; 2. rėmėjų; 3. valstybės biudžeto; 4. komercinės veiklos; 5. 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio; 6. tarptautinių ir nacionalinių programų ir projektų; 7. labdaros fondų. 8. ir kt.

Atliktas tyrimas parodė, kad finansavimo šaltiniai visose tirtose organizacijose yra tie patys, tačiau varijuoja jų procentinė išraiška bendrame organizacijos biudžete. Pažymėtina, kad visi respondentai pabrėžė staigius finansavimo šaltinių pokyčius: „2008 m. didžioji dalis pajamų buvo gauta iš rėmėjų ir nario mokesčio. Dabar dėl ekonominės situacijos esame priversti kelti mokesčius už treniruotes, tad pagrindinis finansavimo šaltinis – nario mokesčiai“.

Jei lyginti su 2005 m. pateiktais duomenimis apie NVO finansavimo šaltinius, matyti, kad šiuo metu situacija sporto organizacijose yra visiškai priešinga.

2005 m. duomenimis, nario mokestis sudarė 7 proc., o komercinė veikla – 16 proc. viso gaunamo finansavimo. Nors sporto organizacijų atstovai negalėjo tiksliai įvardyti finansavimo šaltinių pasiskirstymo, iš gautų atsakymų galima daryti prielaidą, kad nario mokestis ir komercinė veikla sudaro didžiąją dalį lėšų. Visi trys respondentai pripažino, kad ekonominė situacija priverstė koreguoti teikiamų paslaugų kainas, nors ne visos sporto organizacijos didina nario mokesčius.

Dauguma NVO, norėdamos suteikti kuo geresnes sąlygas, yra priverstos nustatyti maksimalias teikiamų paslaugų kainas, t. y. didelius mokesčius už treniruotes, taip pat už kitas suteikiamas paslaugas. Tyrimo dalyvavusių organizacijų mėnesinė paslaugų kaina svyravo nuo 60 iki 200 litų. Vienas respondentas teigė, kad „...yra didelė kaina, tačiau neturime kitos išeities“, kitas nurodė, kad „šiuo metu viskas brangsta, tad nereikia stebėtis, kad kyla ir paslaugų kaina“. Paklausti, ar itin keičiasi dalyvių skaičius didinant kainas, respondentai pripažino, kad pokyčių yra, tačiau siekia vaikams suteikti geras sąlygas sportuoti, investuoti į jų ateitį. Reikia pažymėti, kad visose organizacijose taikomos nuolaidų sistemos: „Neišgalintiems susimokėti už treniruotes, taikome lengvatas, tačiau jie turi pateikti pažymą apie savo gaunamas pajamas“. Taigi nevyriausybinių sporto organizacijų yra linkusios ugdyti talentus ir siekia jiems padėti, nepriklausomai nuo materialinių galimybių.

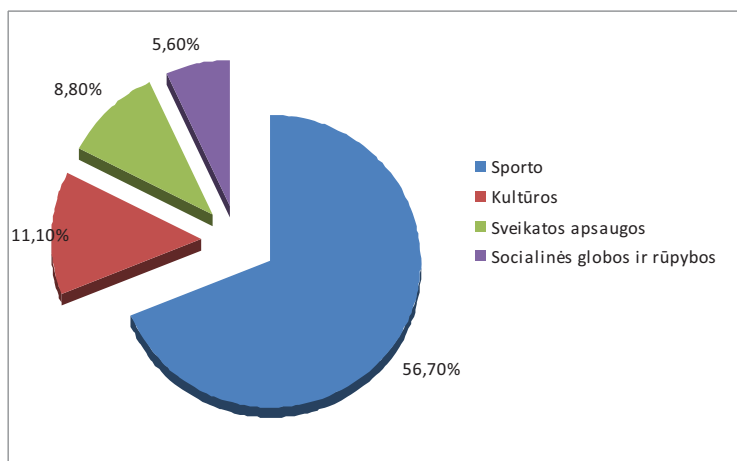
Remiantis 2008 m. duomenimis (LSIC, 2009), nevyriausybinių sporto organizacijų (privatių asmenų sporto mokymo įstaigos) pajamos iš nario (dalyvių) mokesčių sudarė apie 58 proc. visų gaunamų lėšų.

Parama yra vienas svarbiausių nevyriausybinių sporto organizacijų finansavimo šaltinių. Komskienė (2007) pastebi, kad parama – tai toks kūno kultūros, sporto ir visuomeninio gyvenimo investavimo būdas, kuris būtinai numato atsakomąją paslaugą. Tačiau jei svarstyti apie rėmėjų lėšas, net turint pakankamai rėmėjų, nebūtų galima garantuoti, kad NVO dirbs

sėkmingai ir lėšas panaudos efektyviai. Geriausia, kai didžiausi rėmėjai turi galimybę dalyvauti darbo procese. Jie nebūtinai turi praleisti visą laiką organizacijoje, tačiau privalo turėti balso teisę, prieigą prie informacijos. Tada ir patys rėmėjai bus labiau suinteresuoti remti (Harney, 2009).

Vertinant šalies mastu juridinių asmenų suteiktą paramą pagal veiklos kryptis, reikia pažymėti, kad daugiausia lėšų tenka sporto sektoriui (žr. 6 pav.). Šis faktas patvirtina ir kitų šalių patirtį. Visi respondentai pripažino, kad prieš keletą metų rėmėjų lėšos sudarė pakankamai didelę visuminių pajamų dalį. Respondentai teigė, kad „Seniau ramiai išgyvenome iš rėmėjų. Žinoma, vaikų sportu užsiimančios organizacijos niekada „nesimaudo piniguose“, tačiau pragyventi užtekdavo“. 2005 m. duomenimis (LSIC, 2006), Lietuvoje apie 16 proc. visų NVO finansavimo lėšų sudarė rėmėjų skirtos lėšos.

Kodėl sportas yra finansuojamas privačiomis lėšomis, atsakymą pateikia Vaidelytė (2007), Skoko & Vukasović (2008), Europos Komisijos dokumentas „Baltoji knyga dėl sporto“ (2007). Kaip teigia Vaidelytė (2007), sportas yra labiausiai remiama NVO sritis. Skoko & Vukasović (2008) nurodydami finansavimo priežastis teigia, kad, nors sporto svarba ir pripažinimas atsirado tik pastaraisiais dešimtmečiais, visi supranta, kad sportas daro įtaką tiek miestų ir valstybių įvaizdžiui, tiek ekonomikai. Tai viena ekonomikos varomųjų jėgų. Europos Komisijos „Baltoji knyga dėl sporto“ (2007) pabrėžia sporto vaidmenį integracijai, adaptacijai, sveikatai. Sportas yra neatskiriama Europos tapatybės, kultūros ir pilietiškumo dalis, kadangi Europos sportas grindžiamas daugelyje klubų ir federacijų dirbančių milijonų sportininkų, savanorių ir rėmėjų išipareigojimu ir entuziazmu – tai platus judėjimas, davęs daug puikių sportininkų bei sporto komandų ir pasiekęs, kad sportas taptų labai vertinamu elementu mūsų visuomenėje, kurioje sporto renginiai ypač populiarūs.

6 pav. Lietuvos juridinių asmenų suteikta parama pagal veiklos kryptis

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2008.

Tačiau šiuo metu situacija yra ypač nestabili. „*Ne visi rėmėjai išgali vykdyti savo įsipareigojimus*“. Respondentai pripažino, kad organizacijoms, esančioms didžiuosiuose Lietuvos miestuose, yra lengviau ieškant rėmėjų: „*Mes esame įsikūrę didmiestyje, tad rėmėjai labiau kreipia į mus dėmesį dėl didesnės vartotojų auditorijos*“. Be to, didmiestyje lengviau rasti rėmėjų todėl, kad „*čia daugiau didesnių įmonių, kurios gali save reklamuoti. Dažniausiai didelių įmonių savininkai yra linkę savo įmones pristatyti tik didelėms auditorijoms*“. Taigi, respondentų nuomone, rėmėjai dažniausia orientuojasi į potencialią vartotojų grupę, nors vaikų sportas apskritai nėra labai matomas.

Dažniausia vaikų ir jaunimo sporto organizacijas sutinka remti auklėtinių tėvai, turintys įmones, sveikatingumo centrai, dienraščiai, pramogų centrai. Kartais gaunama paramos iš buvusių auklėtinių, dabar užsiimančių verslu. Nors, respondentų nuomone, pagrindinis rėmėjų tikslas remiant vaikų sportą turėtų būti jų „sveikatingumas ir užimtumas“, išryškėja pačių sporto darbuotojų negebėjimas atskirti paramos nuo labdaros. Jei kalbant apie labdarą, tai „*vaikų sporte jos yra mažai, nes kol kas yra mažai norinčiųjų prisidėti prie vaikų užimtumo ir jų laisvalaikio*“. Tačiau kalbant apie paramą, galima teigti, kad „*vaikų sportas daugeliui rėmėjų kol kas nėra patrauklus*“. Kaip teigia Pečiulis (2005), „Lietuvoje visi ginčai dėl sporto finansavimo dažniausia sustoja ties tuo pačiu klausimu: ar pirma turi būti investuojama ir laukiama pergalių, ar sulaukiama pergalės ir tik po to investuojama. Vyrų krepšinį noriai remia aludariai, telekomunikacijų, sporto prekių bendrovės. Tuo tarpu kitas sporto šakas – tik atskiros įmonės, kurios tai traktuoja kaip investiciją į ryšių palaikymą su visuomene, labdarą ar savotišką giminystės ryšį“ (p. 58–59). Jeigu aukšto lygio sportininkams dar yra galimybių gauti finansavimą, vaikai dažnai lieka neišgirsti. Nors, pasak Madrigal (2000), didelės kompanijos kaip tik nori remti vaikų ir jaunųjų sportą ir kitas nevyriausybinės organizacijas, nes tai galimybė būti arčiau vartotojų.

Ypač svarbu užsiauginti nuo mažens savo vartotojus (Heckman, 2000). McCarville, Flood & Froats (1998) pagrindžia paramos motyvą teigdami, kad taip rėmėjas suformuoja geresnį įvaizdį apie save tuo sportu besidominčių vartotojų akyse. Kitaip tariant, vartotojai linkę manyti, kad rėmėjas turi daug teigiamų savybių vien todėl, kad remia vieną ar kitą vartotojams patinkančią organizaciją. Tokiu būdu vaikų sporto parama yra puiki sritis norint užsiauginti būsimą vartotoją. Respondentai negalėjo atsakyti, ar Lietuvoje minėtas motyvas yra pakankamai stiprus.

Respondentų vienareikšmiška nuomonė, kad vien privačios iniciatyvos nėra pajėgios išlaikyti sporto sektorius: „*Didžiojo sporto veikla turėtų eiti per klubus, vaikų sportą turėtų remti valstybė*“. Tyrimo dalyvavu-

sios organizacijos teikia populiariausių šalyje – krepšinio ir futbolo – sporto paslaugas, todėl valstybės lėšos sudaro tam tikrą bendro biudžeto dalį. Nors respondentai pabrėžia, kad „*savivaldybės ir valstybė didesnę dėmesį skiria tik tuomet, kai tam tikros sporto šakos atstovai pasiekia aukštus rezultatus, tačiau praėjus euforijai – dingsta ir susidomėjimas*“. Remiantis 2008 m. duomenimis (LSIC, 2009), nevyriausybinių sporto organizacijų (privatų asmenų sporto mokymo įstaigos) pajamos iš valstybės ir savivaldybės biudžeto sudarė kiek daugiau nei 2 proc. visų pajamų, o savivaldybės lėšos buvo tris kartus didesnės nei valstybės biudžeto.

Lietuvos sporto informacijos centro duomenimis, 2005 m. šalies nevyriausybinių sporto organizacijų pajamos iš komercinės veiklos sudarė apie 16 proc. visuminio finansavimo, o 2008 m. – tik 6 proc. (LSIC, 2006, 2009). Todėl sporto organizacijos pripažįsta siekimą gauti didesnes pajamas maksimaliai panaudojant (nuomojant) turimą infrastruktūrą, inventorių, taip pat bendradarbiaujant su sporto prekių gamintojais, kurie platina savo produkciją sporto organizacijose ir dalis pelno atitenka būtent joms. Tai reklama sporto prekių gamintojams ir tam tikros pajamos sporto organizacijai. Susidarė nuomonė, kad visi respondentai, kalbėdami apie komercinę veiklą, ją suvokia gana siaura prasme, t. y. daugiausia dėmesio skyrė patalpų nuomai, renginių organizavimui, stovyklų rengimui, tačiau neatkreipė dėmesio į kitas galimas veiklas, pvz., asmenų vardų simbolikos pardavimą (licencijavimą), atributikos pardavimą ir pan.

Iš respondentų atsakymų buvo galima suprasti, kad tam įtakos turi ir nepakankamai gerai vykdoma rinkodaros veikla: „*neviešiname per daug apie tai, jog galime išnuomoti patalpas ar suorganizuoti turnyrą. Dažniausiai suinteresuoti asmenys susiranda mus patys*“. Tačiau tikėtina, kad laukiant, kol kas nors tave suras, nėra įmanoma išnaudoti visų galimybių. Du iš trijų apklaustųjų patvirtino, kad šioje srityje dar reiktų intensyviau padirbėti: „*Bendradarbiaujame su keletu sporto prekių įmonių, padedame platinti jų gaminius, tačiau tai nėra labai pelninga*“. Nė vienas respondentas negebėjo nurodyti svarbiausių komercinės veiklos plėtrą lemiančių veiksnių.

Pajamos iš 2 proc. nuo gyventojų pajamų mokesčio yra pakankamai naujas finansavimo šaltinis. 2002 m. Lietuvoje buvo priimtas įstatymas „Dėl iki 2 proc. pajamų mokesčio pervedimo Lietuvos vienietams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą, tvarkos patvirtinimo“ (Valstybės mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, 2006). Nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijos realizuoja galimybę sukaupiti papildomas lėšas, tačiau kyla klausimas – ar iki galo? Vienas respondentų teigia, kad „*daugelis patingi tai padaryti ir taip lengva galimybė*

gauti papildomų lėšų būna nebeišnaudota“. Viena vertus, galbūt trūksta visuomenės sąmoningumo taip paremti NVO veiklą, tačiau kita vertus, sporto organizacija neviešina šios informacijos arba nepasirūpina pažymų pateikimu. TNS Gallup Baltijos-Amerikos partnerystės programos užsakymu, 2006 m. buvo atlikta Lietuvos gyventojų apklausa, kurios tikslas buvo išsiaiškinti 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio situaciją Lietuvoje. Tyrimo rezultatai parodė, kad trečdalis Lietuvos gyventojų nebuvo nieko girdėję apie šią galimybę skirti 2 proc. pajamų mokesčio labdarą ir paramą turinčioms teisė gauti organizacijoms. Šia galimybe naudojosi tik kas ketvirtas dirbantis Lietuvos gyventojas. Neretai žmonės buvo verčiami savo 2 proc. pajamų mokesčio sumokėti konkrečiai organizacijai. Net trečdalis nežinojo, kokioms organizacijoms gali skirti 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio (TNS Gallup, 2006). Tyrimas atskleidė, kad 2005 m. NVO 13 proc. gyventojų paskyrė savo pajamų mokesčio dalį.

Tyrimo respondentai buvo vieningos nuomonės dėl pajamų, gaunamų iš projektinės veiklos: „*Reikia rašyti daug projektų, kurie užima daug laiko, ir neaišku, kiek gausi lėšų*“, „*Ne visi projektai yra labai viešiniami, taip pat jie nėra objektyviai vertinami*“. Kaip rodo tyrimai (NVO informacijos ir paramos centras, 2005), fondų lėšos sudaro apie 10 proc., tarptautinių programų lėšos – apie 33 proc. viso finansavimo. Tačiau, kaip matyti iš atlikto tyrimo, nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijos nededa didelių vilčių į projektus. Kaip svarus argumentas dažniausia pateikiama tai, kad „*dažniausiai projektai susiję su vaikų užimtumu, socializacija, sportu yra mažų apimčių, skiriamos nedidelės sumos, o parašyti projektą atima daug laiko*“. Kaip papildomą argumentą organizacijos pateikė tai, kad „*dažniausiai projektus laimi organizacijos, užsiimančios prevencinėmis veiklomis, tad daugiausiai vilčių tenka dėti į kūno kultūros ir sporto fondą, tačiau ir čia pretenduoja daug projektų, tad tikėtis didelių lėšų negalima*“.

Taigi, apibendrinus atlikto tyrimo rezultatus apie nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų finansavimo galimybių panaudojimo patirtį, galima teigti, kad organizacijos pripažįsta iki galo neišnaudojančios visų galimybių, tačiau dėl to savo kaltės ar problemų nemato. Teigiama, kad ne viskas priklauso nuo organizacijų veiklos ir pastangų, tam įtakos turi aplinkos požiai ir suvokimas apie nevyriausybinių organizacijų veiklą, funkcijas ir finansavimą. Respondentai nemažai vilčių deda į visuomenės ir valstybės suvokimo pokyčius. Teigiama, kad, pasikeitus žmonių mąstymui, gali pasikeisti ir jų finansinė būklė. Tačiau kartu suvokiama, kad organizacijos turi tobulėti, siekti keisti požiūrį ugdant jaunąją kartą, jos švietimą po pamokų.

Išvados

1. Nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų finansavimo galimybės yra nario mokesčiai, fondai, komercinė veikla, rėmėjai, valstybės lėšos, 2 proc. nuo gyventojų pajamų mokesčio, projektai pagal tarptautines ir nacionalines programas ir kt. Pastaruoju metu didžiausią organizacijų biudžeto dalį sudaro nario mokesčiai ir verslo įmonių parama.
2. Organizacijos daugiau lėšų galėtų sukaupti tikslingai vystydamos komercinę veiklą, aktyviau dalyvaudamos teikiant projektus šalies ir tarptautiniams fondams, išitraukdamos į valstybės inicijuotas bendruomenines programas.
3. Nevyriausybinių vaikų ir jaunimo sporto organizacijų veiklos plėtotė priklauso nuo pilietinės visuomenės formavimosi raidos, besiformuojančių požiūrių ir vertybių kaitos, o gaunamų pajamų panaudojimo racionalumas ir finansavimo galimybių plėtros perspektyva yra organizacijų vidinės brandos ir išorinės aplinkos sąveikos rezultatas.

Literatūra

1. Chelladurai, P. (2005). *Managing Organizations for Sport and Physical Activity: a systems perspective*. Scottsdale, AZ: Holcomb Hathaway Publishers.
2. Harney, J. (2009). Executive Sponsorship or User Buy-In? Try Both. *The Aiiim Guide to ECM Purchasing*, 70–73. Iš EBSCO [interaktyvus], [žiūrėta 2009-03-23]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=6&hid=120&sid=5c206815-c5d3-4d9d-bada-4091d10b98cd%40sessionmgr107>>.
3. Heckman, J. (2000). Sponsorships. *Marketing News Outlook* 2000, 34 (2), 16. Iš EBSCO [interaktyvus] [žiūrėta 2009-01-20]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=4&hid=120&sid=5c206815-c5d3-4d9d-bada-4091d10b98cd%40sessionmgr107>>.
4. Europos parlamentas. (2008). *Europos Parlamento rezoliucija dėl „Baltosios knygos dėl sporto* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-03-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0198+0+DOC+XML+V0//LT>>.
5. Ilgius, V. (1999). *Nevyriausybinių organizacijų vaidmuo ir privatus NVO finansavimas*. Pranešimas konferencijoje [interaktyvus] [žiūrėta 2009-01-15]. Prieiga per internetą: <http://www.nics.lt/nvo_lietuvoje.php>.
6. James, E. (1987). The Nonprofit Sector in Comparative Perspective, in: W.Powell, *The Nonprofit Sector*, 397–415. New Haven: Yale University Press.
7. Jurkienė, J. (2006). Viešosios nuomonės tyrimas apie 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio skyrimo situaciją. *TNS Gallup tyrimai* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-02-03]. Prieiga per internetą: <www.ngo.lt/forum9/lt/docs/speeches/Edita_Jurkiene.ppt>.

8. Komskienė, D. (2007). Sporto parama – rėmėjo įvaizdžio ir reputacijos formavimo procesas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (9), 115–121.
9. Lietuvos sporto statistikos metraštis. (2006). Iš KKSD [interaktyvus] [žiūrėta 2009-01-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.kksd.lt/index.php?~771560077>>.
10. Lietuvos sporto statistikos metraštis 2008. (2009). Vilnius: Lietuvos sporto informacijos centras.
11. Lietuvos statistikos metraštis. (2008). Iš statistikos departamento [interaktyvus] [žiūrėta 2009-03-15]. Prieiga per internetą: <http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/list/?cat_y=2&cat_id=1&id=1277&PH_PSESSID=>>.
12. Luobikienė, I. (2000). *Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika*. Vadovėlis, 98–144, 147–150. Kaunas: KTU.
13. Mačiukaitė-Žvinienė, S. (2008). Non-Governmental Organizations in the Baltic States: Impact on Democracy. Daktaro disertacija. Iš eLABa [interaktyvus] [žiūrėta 2009-03-22]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/obj/LT-eLABa-0001:E.02~2008~D_20080306_132157-21946>.
14. McCarville, Ronald E., Flood, Christopher M., Froats, Tabatha A. (1998). The Effectiveness of Selected Promotions on Spectators' Assessments of a Nonprofit Sporting Event Sponsor. *Journal of Sport Management*, 12 (1), 51–62. Iš EBSCO [interaktyvus] [žiūrėta 2009-02-23]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=5&hid=120&sid=5c206815-c5d3-4d9d-bada-4091d10b98cd%40sessionmgr107>>.
15. Kvedaravičiūtė, I. (2007). Nevyriausybinių organizacijų vaidmuo sprendžiant socialines „gatvės vaikų“ problemas. *Pedagogika*, 88, 131–137. Iš CEEOL [interaktyvus] [žiūrėta 2009-03-10]. Prieiga per internetą: <www.ceeol.com/aspx/getdocument.aspx?logid=5&id=7BD4399F-8FA1-4E73-AAEE-A3630D8CAB77>.
16. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. (2005). *Lietuvos nevyriausybinių organizacijų situacijos analizė* [interaktyvus] [žiūrėta 2009-02-20]. Prieiga per internetą: <http://old.nisc.lt/doc/Treciojo_sektorius_instituciju_situacija_Lietuvoje1.pdf>.
17. Pečiulis, G. (2005). Be verslo paramos Lietuvoje neišgyventų net vyrų krepšinis. *Veidas*, 7 (4), 58–59.
18. Rogan, M. (2008). Building the business case for internal sponsorship. *Journal of Sponsorship*, 1 (3), 267–273. EBSCO, [interaktyvus] [žiūrėta 2009-02-10]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/bsi/pdf?vid=9&hid=109&sid=170e8cc3-af1e-43fe-9611-934cdb40cc52%40sessionmgr107>>.
19. Skoko, B., Vukasovic, I. (2008). Organiziranje međunarodnih sportskih događaja kao promotivni i ekonomski alat države. (Organization of international sporting events as a country's promotional and economic image tool). *Market*, 20(2), 211–230. Iš EBSCO [interaktyvus] [žiūrėta 2009-03-20]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/bsi/pdf?vid=3&hid=103&sid=62f3220d-56ac-4e5b-a1c1-778aa3883db5%40sessionmgr107>>.
20. Tocqueville, A. (1996). *Apie demokratiją Amerikoje*. Vilnius: Amžius
21. Vaidelytė, E. (2007). Socialinė politika ir filantropija Lietuvoje: teorinės interpretacijos ir empirinės išvagos. *Viešoji politika ir administravimas*, 21, 96–101 [interaktyvus] [žiūrėta 2009-02-26]. Prieiga per internetą: <http://www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/vpa/vpa21/VPA_Nr.21_E.Vaidelyte_p.96-101.pdf>.
22. Valstybės mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. (2006). [interaktyvu] [žiūrėta 2009-02-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.vmi.lt/lt/index.aspx?itemId=10139389>>.
23. Wright, E. R. (2006). Journal of Emotional & Behavioral Disorders, 14 (4), 240–250. Iš EBSCO [interaktyvus], [žiūrėta 2009-03-15]. Prieiga per internetą: <<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=&hid=104&sid=488a00e4-6de1-4ed381d257575a9200c9%40sessionmgr102&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbG12ZQ%3d%3d#db=e0h&AN=23023074>>.

D. Komskienė, V. Čingienė, E. Jacikaitė

Experience of Financial Possibilities of Non-governmental Children and Youth Sport Organizations

Summary

This article focuses on the experience of financial possibilities of non-governmental children and youth sport organizations. An interview was used with the heads of three biggest Lithuanian non-governmental sport organizations. The result of the investigation has shown that the respondents have a clear enough understanding of the concept of non-governmental organizations. However, most of the respondents emphasize sources of financing rather than tasks and activities of the organization. On the other hand, society is lacking knowledge about activities of non-governmental organizations due to the opinion that engagement of children and youth deals only on private initiative. An adequate point of view and responsibility for young gene-

ration development are not enough as well. Some respondents said that private initiative is dominating, and it is due to passive behavior of the State, lack of its initiative. It was also highlighted that States effective social policy is important for the development of private philanthropic initiative. According to the respondents' opinion, society has limited view on these organizations, there is not enough relationship based on communication and cooperation. Having generalized theory and experience in foreign countries it became clear that children and youth non-governmental organizations can be financed from: membership/participation fee, sponsors, State budget, commercial activities, 2% income tax, international and national programs and projects, cha-

rity funds, other. The investigation showed that financing comes from the same sources in all three organizations and only a weighted percentage is wearying. It was noticed that all respondents mentioned sharp changes in the sources of financing. Research results show that income is generated using different financial sources where membership/participation fees and sponsors are the main ones. Discussions with the respondents led to the opinion that all of them have a quite narrow understanding of commercial activities, i.e. main attention is drawn rent of premises, organization of events or camps. However, other possibilities, such as licensing, sales of merchandize, etc. were forgotten. None of the respondents could point main factors, which could develop commercial activity. The investigation disclosed that non-governmental children and youth organizations do not rely on projects explaining it as a lack of time and no

hope of success. The results of the investigation regarding possibilities of financing of non-governmental children and youth sport organizations showed, that the organizations admit they have not used all possibilities. However, they don't see their fault or problem in it. Insisting, that far not everything depends on activities and efforts of the organization, standpoint of society on activities, functions and financing of non-governmental organizations influences as well. The respondents set their hopes on changes of State's and society understanding. They stated that changes in the way of thinking of people may change financial status as well. Future financial resources will depend not only on the internal efforts of the organization, but also on interest and maturity of society.

Keywords: non-governmental sector, sport organization, financial opportunities.